

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár ország. képvis.	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1:50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	--	--	--

Sorakozzunk!

Az ország összes vidékeiről érkeznek a hírek, melyek arról szólnak, hogy a törvényhatóságok, más városok és községekben seregestől lépnek át a volt szabadelvű pártiak a függetlenségi párt kebelébe.

Ezen dolgot örvendetesnek és utánzásra méltónak találjuk. Természetes, hogy akkor, a midőn az egész országban a függetlenségi eszme győzött és beigazolódott az, hogy ime elérkezett az ideje annak, hogy a függetlenségi politika gyakorlatilag is életbeléptessék — nemcsak felbomlott a szabadelvű párt, hanem tagjai el is helyezkednek más pártok keretében.

Hiszen a volt szabadelvű pártiak is mindig azt hangoztatták, hogy ők is lelkük mélyében helyeselik a függetlenségi eszméket, csak még korainak tartották az időt a gyakorlati érvényesülésre.

Pláne nálunk Baján igen kedvező helyzete van a volt szabadelvűpártnak. Ugyanis egyetlen egy tagja sincs tudomásunk szerint a darabont kormány által kompromittálva. Tudunkkal a haladó-pártnal nem is tartottak fen érintkezést. Ha az alkotmány ellenes haladó párttal érintkeztek volna, vagy ennek szolgálatában lettek volna, akkor nem fogadtuk volna be hozzánk, mert nekünk független s nem eladó emberek kellenek.

Igy azonban, mint az egész országban, úgy nálunk is itt az ideje annak, hogy a volt szabadelvű pártiak ne csak egyenként, mint eddig, hanem tömegesen, belépjenek a függetlenségi párt kebelébe.

Sokan azt hangoztatják, hogy az átmenetet gyorsnak találják és restellenék, hogy hirtelen változott a meggyőződése. Holott, mint fent kifejtettük, nem a meggyőződése változott meg, hisz lelké mélyében ugyanis függetlenségi volt, ha-

nem a viszonyok változtak meg és eljött az ideje annak, hogy a mit lelke mélyében helyesnek tartott, azt most nyíltan is vallhassa.

Mi a legnagyobb készséggel fogadjuk pártunkhoz való belépésüket és örvendünk, ha együttesen segítenek nekünk a nagy független erős Magyarország felépítéséhez hozzájárulni.

Lehetünk sokan, de sohasem lehetünk elegenden. Annyi ellensége van a magyaroknak, annyira szükséges, hogy az ország egyes vidékeit magyarosítsuk, hogy minden ember a maga csekély hatáskörében számít. Félre az álszeméremmel, mi nem szatirával, hanem szeretettel fogunk fogadni.

Függetlenségi párti elvtársainkat, polgártársainkat is kérjük, hogy a mint eddig oly buzgón, hűségesen lobogtatták a függetlenségi eszmék zászlaját, hogy továbbra is működjenek oly lelkesen, hisz láthatjuk, hogy az ő működésük áldásos és eredményes volt.

TÁRCA.

Művészet és élet.

A „Bajai Független Újság“ eredeti tárcája.

Magyarász F. fölolvasása a Nemzeti Szalon bajai tárlatán — 1906. dec. 19-én. —

Mélyen Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Midőn a Nemzeti Szalon vezetőségétől ama megtisztelő megbízatást nyertem, hogy nevezett művészeti egyesület bajai képiállításának tartama alatt a művészetnek, nevezetesen a képzőművészetnek köréből előadást tartsak: megvallom őszintén, valósággal tantaluszi kinokat éreztem. Hisz e fogalom »művészet« a tárgyaknak, az érdekesebbnél érdekesebb, tanulságosnál tanulságosabb témáknak egész kincsesházát tartalmazza; s amidőn lelkemben csapatszemplét tartottam fölöttük, ez is, az is kinálkozott közülük, ettől is, amattól is csak nehezen tudtam megválni. De nem a választás nehézsége sodort a tantaluszi helyzetbe, hanem az a körülmény, hogy a témák sokaságával szemben saját erőm elégtelenségét kellett éreznem. Már-már kinyújtottam kezemet egy megkapó tárgy után, mikor rám nehezült az az aggodalom, sőt öntudat, hogy ily fényes kö-

zönség előtt tán nem is leszek képes megfelelni feladatomnak. Volt tárgy bőven, de hiányzott a bátorság.

Ámde fölbátorított az a tudat, hogy a bajai közönségnek szive is van, mely kész az elnézésre és tulajdon jóakarásával pótolja mindazoknak gyengeségét, kik őérette valamire vállalkoznak. Én is tehát, ki a bajai közönségnek e jóakarátát nem első ízben tapasztalom, ez alkalommal úgy teszek, mint a gyermekek szoktak tenni karácsony táján, mikor a szülőktől kapott pénzen vásárolnak ajándékot a szülők számára; én is a m. t. hallgatóság szives figyelméből, a művészet iránti természetes — és előadásom iránti jóakaró érdeklődéséből meritek bátorságot, szellemi ösztönzést munkámra, melynek eredményét ajándékképp visszaadom Önöknek, kiktől az ihletet nyertem. Engedjék meg tehát, hogy néhány percre lekössem szives figyelmüket oly kérdésnek fejtegetésével, melyet a sok alkalmas tárgy közül leghálásabbnak találtam. E kérdés: a művészetek szerepe a mindennapi életben. Kiindulva a művészetek történetének első korszakából, rendre meg akarom mutatni, hogy a szükséges és hasznos elve mellett előbb másodrendben, utóbb önállóan miként fejlődött lassanként a szépek elve is. A művelődéstörténet perspekti-

váján át visszatekintek ama korba, amidőn a művészet csupán kiegészítője volt a háziiparnak; s az őskorszakból a mai kultúréletre áttérve rámutatok arra a fontos szerepre, melyet a réges-rég önállóvá lett művészet a mindennapi életben betölteni hivatva van. Fejtegetni fogom azt a kérdést, hogy az ősrégi cölöpépítmények lakójának ugyanaz volt a művészeti lélektana, mint a versaillesi ragyogó paloták koronás urainak, a Louvreok és Trianonok uróinak. Művészet és élet — e kettőnek csak külső körülményei változnak, belső összefüggésük ugyanaz.

Önök közül, mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, mindenesetre sokan emlékeznek vissza az Uránia tudományos színház »Megváltás« c. darabjára, melyet maga a neves szerző Hock János, mutatott be közönségünknek. A remek darab szövege és képei visszavezették képzeletünket a réges-rég letűnt korba, az u. n. történelem-előtti korba, melynek történetét nem emberkéz, hanem maga a természet írta meg oly könyvbe, melynek tábláján járunk-keletünk, melynek lapjain évezredek teszik a lapszámozást: a földnek különböző rétegeibe. Lelkünk előtt fölelevenedett a történelem-előtti emberiség élete. Láttuk az első embert, amint eredeti boldogságától megfosztva megkezdte tragédiáját. Élete maga az egyszerűség; ru-

Reméljük és bizunk benne, hogy úgy mint a küzdelem idejében a bajai polgárok győztek a függetlenségi eszmével, épúgy most a győzelem idején sem fognak elmaradni az ország többi magyar városaitól és sorakozni fognak a függetlenségi zászló alá. Sorakozzunk.

—n.

Nemzeti öntudat és fajszeretet.

(Szózat a tanítókhöz.)

Írta: Miklós József.

A szocializmus által felvetett társadalmi kérdések helyes megoldása foglalkoztatja az elméket. Nehéz feladat ez, ha meggondoljuk, hogy a szocializmus az embernek egyik örökéletű gyengeségéből: elégedetlenségéből táplálkozik, de nem lehetetlen. Kormányok, törvényhozás, társadalom, iskolák, egyes nagyszellemű, mély bölcsességű férfiak oldozgatják a szocializmus kötötte eszmecsomót igazság és emberszeretettel felvértezve. Van tehát remény, hogy helyes irányítással és vezetéssel sikerülni fog a megoldás. De a kibonyolítással sietni kell, mert a nép jólétének kivivásáért a munkásnép vezetésére üreslelkű szájhősök tolakodtak fel, akiknek célja a munkáskérdésnek összekuszálása és megoldásának hátráltatása.

Mi, magyar tanítók, nem nézhetjük összetett karokkal nemzetünk megsemmisülését, őseink vérével megszentelt

hazánk rombadőlését. Nekünk meg kell erősítenünk a beláthatatlan jövőre hazánkat, melyet őseink titáni harcokat víva, vérözön árán szereztek, bölcsességgel, az erények sokaságával, erős karral megtartottak és nekünk, unokáknak örökségül hagyományoztak.

A magyar iskolára és annak vezetőjére nagy feladat vár a magyar nemzeti érzület fejlesztése és megszilárdítása tekintetéből.

A magyar tanítóságtól el nem vitatható, hogy mindenkor első és fontos feladatául tekintette a nemzeti nevelést, a fajszeretet ápolását. Hogy e tekintetben munkája nem volt meddő, önérettel mutathat a legközelebbi multban lefolyt áldatlan politikai válságban megnyilvánult nemzeti felbuzdulásra. Szerénytelenség nélkül eldicsekedhetünk, hogy nagy részünk van a nemzeti öntudatnak mai megnyilatkozásában. Ezt hirdeti Rákosi Viktor, aki így ír: „A tanítók és tanárok megtették kötelességüket, s a jövő nemzedék nevelése jó kezekbe van letéve. Dicsőség a tanító-mestereknek!“ Buzgókodtunk a nemzeti nevelés terén, ámde nagyon sok tennivalónk van még, és azt is, amit a multban tettünk, terjedelemben kiszélesítenünk, hévben és erőben fokoznunk kell.

A magyar tanítóságot erre buzdítani nem kell, megteszi a jelenben, meg fogja tenni, vallásos és lángoló hazaszeretetét ismerve, a késő jövőben is úgy, mint megtette a multban, nem kérde: mi lesz érte a bér. A magyar tanítóság

fogalomköre kiterjed ugyan az anyagiakra is, de lelkesedését és munkásságát a szépért, a jóért és a nemesért alku szerint soha nem kínálta és kínálni nem fogja. Hazaszeretete, lelkesedése a nemzeti ügyért mindenha változatlanul fog buzogni szívében Isten, király, haza lesznek buzgó munkásságának tárgyai minden időben!

Szent meggyőződés, hogy a magyar tanítóságot e modern áramlatok nem fogják magukkal ragadni. Marad az, aki volt, hazáját hévvel szerető, nemzeti ideálokért, nemzeti javakért lelkesedő fáradhatatlan munkás, aki oltárt emel a hazaszeretethez az ifju nemzedék szívében.

És az oltáron kiolthatatlanul fog égni az érzelem és ki fog fejlődni egész teljességében, egész erejében a nemzeti öntudat és fajszeretet, ha a gondjainkra bizott gyermekekkel megismertetjük ezeréves szép hazánkat, ha megismertetjük nemzetünknek dicsőségben gazdag történetét. Hazánk természeti szépségei, földjének kiaknázhatatlan kincsei, a magyar fajnak kiváló szellemi tulajdonai, lelki erényei lehetetlen, hogy rajongó szeretetre ne gerjesztené az ifjúságot.

Ugy ismertessük meg tanítványainkkal a haza földjét és nemzetünk történelmét, hogy büszke legyen magyar születésére. Hogy a földgömböt nézve csak Magyarországot lássa és arról ne csak a délibábos rónát, az ezüsfodros folyókat, a madárdaltól és tilinkótól zajos erdőkoszoruzta bérceket olvassa le, hanem lássa a rajta nyüzsgő életet, olvassa le

házatát nem a Worth-cég készítette; étele erősen angolos, hisz minekutána a tüzet még nem ismerte, a szó teljes értelmében természetekkel táplálkozott; Mumm, Aubertin, Pommery, sőt a Talizmán és Domino ismeretlenek voltak előtte; butorai nem empire-stilben készültek; lakását nem Horti tanár tervei szerint rendezte be; klubok, jourok, five o'clock-teák még nem voltak szokásban, a Balaton háborgását és a Szűz imáját nem játszották a kőkorszak felsőbb leányai; a toilette-asztal felszerelése legföljebb egy cigányhálnak a hátgerincéből állott, mellyel bajos volt az őskor hölgyeinek Cleo de Mérode-frizúrát csinálni; Henry Clay és Upmann Flor, politika, párbaj-kódex, rouge-et noir, nemzeti-eszöndes és egyéb kulturtényező, mind mind a jövő zenéje volt. Az is igaz, hogy a bacillust és Sanatorium-naptárt sem ismerte. De azért, vagy ki tudja, tán épen azért meg volt elégedve sorsával. A geologia legalább nem hagyott ránk világfájdalmas, spleenes verseket. Élt a maga módja szerint, küzdött a létért a nála hatalmasabb állatvilággal és mint aki nem kíván egyhamar kiköltözködni a neki jutott lakásból, úgy iparkodott berendezkedni a földön, hogy még a későbbi évezredek eszkimója is otthonosan érezte magát rajta. Első tevékenységének jellege természetesen ipari, még nem művészeti; ruházat, edény és fegyver az első produktuma tevékenységének, melyet legfőképpen a célszerűségnek elve jellemez. Azonban elvitázhatatlan tény, hogy a hasznosság szempontja mellett csakhamar a csinnak elve is kezd érvényesülni. Az ember szeme megismerte a természetben rejlő szépséget s amint megismerte, meg is szerette. A színek, vonalak, hangok harmoniája, mellyel lépten-nyomon találkozott, lassanként belerajzolódott, viszhangot keltett lelkében. Az embernek volt műérzéke, s

ez fölemelte őt a többi teremtmények fölé, melyek teljesen hijával vannak és maradtak a szép iránti fogékonyságnak. »A művészet egyesegyedül a tiéd, ó ember,« mondja Schiller. A legelső csokor, melyet az ichtyosaurusok, és plesiosaurusok korának Jancsija kötött az ő Juliskájának, a legelső nóta, melyet csiszolatlan hangon, de őszinte érzéssel dalolt az őskori anya a karján szendergő kis gyermekének: ezek, m. t. hölgyeim és uraim, a művészetnek első határkövei. Lásuk immár, hogy ez a kis mustármag, az ősi, eredeti műérzés, miként fejlődik, gyarapodik és tökéletesbedik az embernél.

A kezdő művészet éltető eleme a természet utánzása volt, ahogy a legtökéletesebb művészet is megint csak a természethez tér vissza. Az embernek a szépíránti érzéke kezdetben szintén az ipar terén keresett teret az érvényesülésre. Házi szereit, fegyvereit mindenféle rajzokkal díszítette. Nem érte be azzal, hogy jól-rosszul megfaragja a maga kovakő-fegyverét vagy meggyúrja agyag-edényét, hanem a természet szemlélete által nyert benyomásait megrögzítette művein. Így a svájci cölöpépítményekben talált rost-szövetek már bizonyos ornamentikai érzékkel készültek. A hiszárliki ásatások, melyeket a híres Schliemann végzett, a régi Trójából származó cserépedényeket hoztak napfényre, melyeket mesterük egyszerű mértani vonalakkal díszített. A mikenei, ciprusi, svájci leletek még ugyanígy vannak díszítve; ám a villanovai agyag-edényeken már megjelenik a madár, sőt az ember is, persze kezdetleges alakban, mint a solingeni Henckels-cég védőjegyének ikrei. (I. Springer, Kunstgeschichte, I. kötet 3. lap.) De már nagyon korán kezdik az állat- és növényvilágot is utánözni. »A Svájcban lévő thayngeni barlang lakói a rénszarvas-, mosusz-ökör-, ló-, sertés- és rokárol készítették ter-

mészethű vázlatokat. Rajzokat birunk a Savigné, de la Vache, Broniquel, Solutré, Langeriebasseban levő barlangokból. Tajacnál Périgordban egy asszony-szobrocskát letek mammutesontból . . . « (Platz, Az ember, 24. old.)

A szerszámok és fegyverek díszítését követte a lakás csinosítása. Persze itt is még fejletlen a műérzés, és a wigwám főcölöpjére feltűzött koponyáktól pl. az olimpiai Zeustemplom oromdiszéig az út nemcsak századoknak, de évezredeknek »szolgált mesgyéül.« De megvan a műérzés, tehát megvan a művészet is. És talán mind a lakással, mind a szerszámmal egy időben saját magát is csinosította az ősember. Értsd: az őssasszony. Legalább erre vall, hogy az őskori sirokban igen sok csecsebecsét találtak, rendesen átfurt kagylókat, csigákat, melyek a modern nagyvilági hölgy u. n. smukkjának ősei gyanánt szerepeltek. »A mentonei barlangban lelt váznak fejét hétszáznál több átluggasztott csigából készült dísz ékesíté. (Dr. Platz, i. h.) Egyszerű nyaklánc, de legalább nem okozott világra szóló pört, mint híres francia utódja, és valljuk be, szebb, természetesebb, izlésebb dísz volt a mult század szépségtapasznál.

A mondottakból világos, hogy a művészet visszanyulik az emberiség őskoráig, sőt Gerland szerint (idézve dr. Platznál) tulajdonképpen sohasem volt az emberiség egészen hijával a művészetnek. A kezdet kezdetén nem lép föl ugyan önállóan, de annál gyakoribb az alkalmazása, hisz az őskori ember teljesen átszővi a maga egyszerű életét, egyszerű művészetével, melyben mindenkor kedvét találta. Ami keze ügyébe akadt, művészetének nyomait máig magán viseli. És e művészetben nem szabad a XX. század emberének kicsinylően mosolyognia, mert meg kell gon-

róla az ezeréves multnak örömeit, szomorúságait, dicsőségét, nehéz küzdelmeit. Ugy ismertessük meg, hogy a gyermek bele élje magát a magyar nép életébe, lelkét, szívét, eszét hassa át a nemzet jelene és multja. Van-e erre alkalmasabb nemzetünk történelmének? Tud-e más nemzet annyi nagy férfit felmutatni, akiknek élete, jelleme példaképül szolgálhat a minden nemzet fiainak? Az apostoli vallásoságnak, a lángoló hazaszeretnek, a rettenthetetlen bátorságnak, önfeláldozásnak csodás példáival telve történelmünk.

A magyar dicsőségét nemzetek irigyelték. Ily történelemnek ismerete, kell, hogy a nemzeti öntudatot, fajszeretetet felébressze. Lehetetlen, hogy történelmünk nagy példái tanítványainkra hatástalanok legyenek. A történelem tanításában a fősúlyt nem a képző, hanem a nevelő irányra helyezzük. Jellemeket neveljen a történelem tanítása. polgárokat, akik a hazáért áldozni, dolgozni, szenvedni, élni-halni készek, a kik előtt mindig ez lebegjen: „a haza minden előtt.”

Az a nemzeti felbuzdulás, mely a tulipán, e szép magyar virág, jelében megindult, biztató reménnyel kecsegtet, hogy a magyar nemzetre nem sokára a boldogság napja fog ragyogni. Erről biztosít minket az a bájos, csodatevő virágszál, „melynek — mint Vay Gáborné mondja — csak virágai láthatók a szivek fölött, míg gyökerei ennek mélyéről, a lángoló honszerelem krátereiből, szívják az életető tüzet.” A tulipán hazafias érzelmeinknek a jelképe. Tüzzük fel tehát mindannyian a tulipánt!

A nemzeti nevelés apostolai kebléről nem szabad hiányoznia ezen gyönyörű magyar virágnak. Tüzzük fel tanítványaink is és hassunk oda, hogy általuk a szülők is tagjaivá legyenek a tulipán-szövetségnek. Egyesítse a tulipán a magyar sziveket közös szívverésben. Mert a tulipán arra kötelez, hogy minden viselője: „tüntetően állást foglal minden nemzeti eszme, minden nemzeti mozgalom és törekvés mellett, kötelez: a megalkuvást nem ismerő nemzeti érzés ápolására a családi életben és a nevelés terén; minden nemzeti jelleg és önállóság előmozdítását célzó vállalkozás és kezdetes buzdító támogatására: a magyar ipar pártolására.”

Neveljük tanulóinkat sovinszta magyarrá! Magyarrá szívben, érzésben, nyelvben, gondolkodásban. Neveljük olyan polgárokká, akik a hazáért nemcsak lelkesedni, hanem dolgozni is készek. Magyar tanító: Munkára fel! Addig éljünk, míg a honnak élünk!

HIREK.

Ujévi üdvözlések. A bajai függetlenségi párt, hódolva a régi, szép, magyar szokásnak, ujesztendő napján testületileg fogja Drescher Gyula elnököt, dr. Rajk Aladár orsz. képviselőt, végül dr. Ambrozovics Lajos főispánt üdvözölni. Drescher Gyulát dr. Valentin Emil társelnök, dr. Rajk Aladárt dr. Nyiraty János

társelnök, dr. Ambrozovics Lajos főispánt dr. Rajk Aladár orsz. képviselő fogja üdvözölni. Gyülekezés dr. Nyiraty János alelnök házában d. e. 10 órakor.

Hymen. A bajai függetlenségi és 48-as párt elnökének: Drescher Gyulának lakása karácsony estéjén örvendetes családi esemény színhelye volt. Ugyanis ezen a napon tartotta eljegyzését pártelnökünk leánya: Ida kisaszszony dr. Kiss György debreceni előkelő ügyvéddel, dr. Kiss Áron ref. püspök unokaöccsével. Szívvel gratulálunk úgy a jegyes párnak, mint a boldog örömszülőknek.

Szilveszter-estély a Casinóban. Az idei esztendő ezidén is fényes multság keretében óhajják elparentálni a Casinóban. Ebből a célból tombolával egybekötött táncmultságot rendeznek egy, illetőleg három korona belépődíj mellett. Meghívókat nem bocsátanak ki. A multság este 8 órakor kezdődik.

Lehullott virágbimbó. Sárdi János földbirtokosnak szomorú karácsonya volt az idén. Akkor, amikor a gyermek-élet legszebb poézise tárul a szülő elé; amikor érkezett a kicsinyek által oly nagyon várt szent karácsony-est; amikor a gyermek örvend a karácsonyi ajándéknak, a nagy viszont a kicsinyek örömeinek: akkor a kicsi kis Sárdi Leonka kiterítve, holtan feküdt, talán épen ott, ahova a karácsonyfáját állították volna. Gyilkos kór ölte meg, kimondhatatlan bánatára az ő boldogtalan, jó szüleinek. A kis halottat karácsony első napján temették el szokatlanul nagy résztvevő közönség jelenlétében.

A Leányegyesület közvacsorája. A bajai jótékony célú Leányegyesület hagyományos karácsonyi multsága e hó 26-án zajlott le

dolnunk, hogy minden nagy végnek kicsi volt a kezdete, s hogy igaza van annak a tudósnak, aki a kőkorszakbeli rajzokról azt mondja, hogy »valószínűleg korunk legügyesebb szobrása sem tudná sokkal jobban megrajzolni, ha vésője tűzköszilánk és anyaga csont és kő volna.« (Dr. Platz Az ember 248.)

Ámde a művészet nem maradt meg mindig abban az alárendelt szerepben, melyet a primitív kultúra kijelölt számára. Lassanként teljesen kettévált a hasznosnak elve a szépnek szempontjától s az ember a művészi szépet nemcsak mint életfenntartó eszközeinek kiegészítő részét, nemcsak mint szerszámainak diszitését kereste és művelte, hanem magamagáért is. A »l'art pour l'art« elvét gyakorlatilag sokkal hamarabb megvalósította, mint ahogy elméletileg kimondották. S én azt hiszem, a művészetnek eme függetlenségi harcában meglehetősen fontos szerep jutott az őskori piperének, hiszen azok a régi cícomák, násfák, csattok és karperecek, valamint a tetuálásnak máig fönmaradt szokása már nem a hasznosnak, hanem a kizárólagos szépnek elvét valósítják meg. Ime, m. t. Hölgyeim és Uraim, a tetszésvágynak, a hiuságnak nagy kulturális jelentősége: önállósághoz segítette a művészeteket, fejlesztette a szép érzéket, gazdagította a szépnek megnyilatkozását, megtermékenyítette az elmét, hogy mindig újabb és változatosabb formákat teremtsen.

A művészetek önálló fejlődését nem kísérik szédületes utjában. Amint az ember a művészi szépet magamagáért kereste, amint nem restelte a fáradságot, hogy életét ne csak fönntartsa, de meg is szépítse: ki volt jelölve az ut egészen az építészet, szobrászat, festészet, zene öröksépségű remekeiig, melyeket mindmánapiglan csodál az emberiség. A vallás, a kegyelet, a privát műizlés, no meg a fényűzés hatalmas lökést adott az eszteti-

kai érzéknek és megihlette azoknak lelkét, kiknek neve alkotásaikat is túléli. A hasznosság elve másodrangúvá lett, az ember a művészi szépben gyönyörködött anélkül, hogy a reális, kézzelfogható haszonra gondolt volna. A klasszikus ókor kulturnépei, a görögök és a művészetben tanítványaik, a rómaiak, eljutottak a műérzéknek azon magaslatáig, mely életcélnak tekinti a szépnek élvezetét. Az esztetikai érzéknek, az izlésnek ezt a zenithjét, mondhatnám tulságát, gyönyörűen rajzolja Sienkievicz az ő »Quo vadis«-ának Petroniusában az »arbiter elegantiarum«-ban, aki az ő gemmáiról, murrha-csészéiről, a Sociusoknál közzétett könyveiről még a keresztények tulvilági boldogságának kedvéért sem hajlandó lemondani. (II., 288.)

Mélyen tisztelt Hallgatóim! A művészet fejlődéstana meggyőz bennünket arról a szoros kapcsolatról, mely az őskor emberének mindennapi életét a művészetrel összekötötte. Oly tanulság, oly igazság ez, melyet nem lehet hallgatással mellőzni. Mert a modern ember, a haladás embere is csak olyan agyagból van gyúrva, mint a paleolith és neolith korszakok ködös multjának egyszerű szülötte. Mások az igényei, mások az életviszonyai, de a szép szeretete, az izlés törvényei megmaradtak örök érvényükben és meg is fognak maradni, akárminő irányban és akármekkora fokig haladjon is az emberi társadalom. S ha bekövetkeznék is a falanszter-korszak, melynek képét Madách Ember Tragédiájának XII. színében találjuk, ha a hasznosság elve újra le is akarná nyugtózni a szép kultuszát, a Michel-Angelok akkor is fel fognak jajdulni:

„... mindig széklábat csináltam,
És azt is a leghitványabb alakra.
Soká könyörögtem, hagyják módosítanom,
Engedjék, hogy vések rá holmi diszt.

Nem engedék. Kivántam változásul
A szék támláját, mindent hasztalan.
Megörüléshez voltam már közel
S otthagytam a kint, ott a műhelyet.”

Nem, az az idő nem fog elkövetkezni; ellenkezőleg, bárminő legyen is az emberiség sorsa, Schiller szerint mindig ott lesz mellette a művészet, hogy édesded csalással az eliziumot fösse földi börtöne falára. ¹⁾

Ámde mélyen tisztelt Hallgatóság, ha mindnyájan a művészetnek, a szépnek ígérete alatt állunk, nemde természetes, nemde észszerű, hogy kövessük az ősembernek példáját és iparkodjunk mindmagunk is mennél szorosabbra fűzni azt a köteléket, mely bennünket a művészetekhez fűz? Ha már a műizlés a mi természetünknek egyik integráns része, akkor a közönséges, a mindennapi életnek minden egyes fázisát is vessük alá az izlés törvényének. Ápoljuk lelkünkben a szépnek szeretetét minden téren, üzenjünk hadat a rúttnak, bármily alakban jelenjék is meg előttünk. A ruházatban ne a muló divat uralkodjék a jó izlésen, hanem az izlés a divat az utánzásnak vágya, hanem a szépnek törvényei legyenek irányadóak. E törvények állandóak, a divat mulandó. Ott-honunk lehet izléses, anélkül, hogy fényes volna, sőt igazában annál fényesebb, mennél izlésesebb. Neveljük sajátmagunkat a szépnek mennél intenzivebb szeretetére, s ha kell, áldozatokat se sajnáljunk e végből. Ne higyük, hogy hijával vagyunk az alkalmaknak; hisz pl. a legapróbb női kézimunka is próbaköve az egyéni izlésnek.

S aki magasabb rendű alkalmak után vágyakozik, a jelen pillanatban is találhat egyet,

¹⁾ Und malt mir lieblichem Betrüge Elysium auf seine Kerkerwand.

a »Nemzeti Szálló« termeiben. Az egyesület agilis vezetősége ezuttal közvacsorával egybekötött táncmulatsággal gyűjtötte egybe városunk uri közönségét, a kik szívesen áldoztak fillérekkel e rokonszenves egyesület nemese céljaira. Terített asztalok várták este 8 órakor a sűrűn érkező vendégeket, s mikor a vacsora kezdetét vette, városunk szép lányai izléses tulipán-kosztümben szolgálták fel a jótékony közönség által liferált ételeket. Vacsora után tánc következett, mely fokozódó kedélyhangulatban a késő reggeli órákig tartott. A multság tiszta jövedelme 700—800 koronára rúg. A felülfizetéseket lapunk jövő számában hozzuk.

Szabadelőadás lesz a kath. Legényegyletben december 30-án a következő műsorral: 1. *Tetemre hívás*. Szavalja: Pukli József. 2. A »lírai költészet«-ről értekezik: dr. Boróczy László. 3. *Az ezüst fátyol* legendája. Szavalja: Patics Károly. 4. *Az alkoholizmusról*. Értekezik: dr. Dombi Márk tanár. 5. *Monolog*.

Halálozás. Kovács Gizella, Kovács Márton helybeli bérlő viruló szép ifjú leánya, mint részvétellel értesülünk e hó 23-án három hétig tartó betegség után vörhenyben elhunyt. A megboldogultat szerdán kísérték ki nagyszámú gyászoló közönség jelenlétében utolsó útjára. — Itt említjük meg, hogy a fővárosi lapokban napvilágot látott ama híresztelés, mintha a megboldogult öngyilkosság következtében hunyt volna el, nem egyéb, mint a megholt emlékéit is bolygatni akaró rosszakaratú koholmány.

Művészi adomány. Keller Albert szobrász, bajai földink, annak emlékére, hogy egykoron a városi polgári iskolának tanítványa volt, Ő Felségének általa készített mell-

ha meg akarja ragadni. Hiszen ki vonná kétségbe, hogy ilyen képtárlatok, minőknek rendezésével a Nemzeti Szalon kulturmissiót teljesít és hálánkat érdemli, par excellence alkalmas eszközei az izlés fejlesztésének? Szemünk lát, képzeletünk működik, elménk összehasonlít és ítél, amellet érzésvilágunk is sok új és érdekes benyomást szerez, s mindeme hatásoknak maradandó eredménye, hogy művészeti látóköreink kiszélesbedik és izlésünk finomul.

Megtanulunk látni, fogékonyak leszünk a szépek ezer meg ezer megnyilatkozása iránt, melyeket eddig észre sem vettünk. Pascal szerint megtanuljuk megcsodálni a mását annak, aminek az eredetijét nem csodáltuk. (Pensées I. art. X. n. 31.) Ez a finomult izlés azután rászoktat bennünket arra, hogy kicsiben bár és egyszerűen, de mégis valóságos művészi légkört teremtsünk magunknak tulajdon otthonunkban. Akit pedig anyagi helyzete képesít arra, hogy magamagának egy intim kis tárlatot állítson össze, kétségbe sem vonható, hogy a műélvezet, az állandó, megújuló gyönyörködés révén százszorosán nyeri vissza kamatait annak a tőkének, melyet a művészetek pártolására fordít. S ha a műélvezetekhez még a nemzeti érzés is csatlakozik és izlésünkkel és magyar fajunk fájához tapadunk, akkor egyuttal hazánk közművelődésének szintjét is hathatósan emeljük. Így lehet most is, a változott viszonyokhoz képest megváltozott módon és eszközökkel egész életünket művészi eszmékkel telíteni, így lesz köznapi élet is a művészetnek éltető eleme, a művészet pedig az élet megépítője, s e folytonos körforgás magát az emberi lelket magasabb, ideálisabb régiókba emeli.

szobrát, amely a »Nemzeti Szalon« kiállításán általános elismerést nyert, ezen intézetnek adományozta. A szobrot magyar stílus talapzaton az iskolaépület legelőkelőbb helyén helyezik el.

Szabadelőadás. Nagyszámú hallgatóság előtt olvasott fel Fodor Károly a Bajai Független Hirlap segédszerkesztője f. hó 27-én a Bajai Keresk. Ifjak Egyletében a sztrájk és kartell hatásáról. Ismertette a sztrájk és kartell fogalmát, azok célját és hatását. Az ismeretterjesztő felolvasást állandó érdeklődés mellett feszült figyelemmel hallgatták a jelenlevők, kik a felolvasónak zajos tapssal nyilvánították teljes elismerésüket.

A bajai közkórház betegeinek karácsonya. Szokásban volt eddig, hogy a közkórház költségvetésébe 100 korona volt felvéve arra a célra, hogy a kórház betegeit egy kis karácsonyi ajándékban részesítse. Az idén azt jelentette a kórházi bizottság, hogy erre a célra — *nincs fedezet*. A Honszeretet szabaddkőműves páholy erről tudomást szerezve 100 koronát bocsájtott az említett célból a kórház igazgatóságának rendelkezésére. A kórház igazgatósága ebből az alkalomból a következő nyilvános köszönetet téteti közzé:

Nyilvános köszönet.

A bajai »Honszeretet« című szabaddkőműves páholy Baja város közkórháza igazgatóságának 100 koronát, azaz száz koronát bocsájtott rendelkezésre a közkórházban felállítandó karácsonyfák céljára. Ezen összegből a kórház különféle termeiben és szobáiban összesen (14) tizennégy karácsonyfa állított fel a betegek és különösen a gyermekek nagy örömére.

Szíves kötelességemnek tartom, hogy nevezett páholynek ezen ember- és felebaráti szereteten alapuló adományáért a kórház nevében ez uton is hálás elismerő köszönetemet kifejezhetem.

Baja, 1906. december 25-én.

Dr. Ladányi,
igazgató főorvos.

Népgyűlés. A »Bajai Szociáldemokrata« párt 1907. évi január hó 1-én d. u. 2¹/₂ órakor a »Bárány Szálloda« nagytermében népgyűlést tart.

Jótékonyosság. Állásnélkül lévő kereskedő segédek felsegítésére a következők gyűjtöttek postai befizetési lapokat: Schnetzer Ferencz 100 drb., Reich Farkas fia 144, Fleischman Benő 80, Goldschmidt Zsigmond 70, Zwillinger Salamon 31, Grünhut Miksa 331, Polák Illés 5, Hechtl József 68, Fischer Pál 183, Stampfl Jenő 226, Cserba György 220, Szegő 10, Wagenblatt és Henerári 13, Wildman János 14, Weinberger Mór B.-Madaras 102, Drescher Gyula 510. Összesen: 2107 darab. Ezeket felküldték a budapesti központnak értékesítés végett.

Ujság eladás. A polg. olvasó egyesületben folyó hó 30-án d. u. 4 órakor az összes hirlapok és szépirodalmi lapok elárvereztetnek.

Osztálymérnökség Zomborban. A zombor óbecsei vasutvonal pályafentartási kezelésére felállítandó osztálymérnökségi hivatalnak Zomborban való szervezése érdekében a zombori függetlenségi párt indított mozgalmat. Ennek kapcsán a zombori képviselő közbenjárására a magyar államvasutak igazgatósága úgy határozott, hogy az új osztálymérnökség székhelye Zombor legyen. A zombor—óbecsei osztálymérnökség működését már megkezdte és a hivatal vezetésével Kemény Simon osztálymérnök bizatott meg, aki

e célból Nagybecskerekéről helyzetetett át Zomborba.

Vojnich Tivadarné alapítványa. Vojnich Tivadar özvegye, tudvalevőleg a többek között huszezer koronás alapítványt tett a Tudományos Akadémián. Az összeg kamataival évente a legsikerültebb magyar szindarabot fogják jutalmazni. A jutalomra az előadásra került magyar eredeti tragédiák, színművek, vígjátékok és népszínművek pályázhatnak. Csakis irodalmi becsü és a színpadon sikert aratott darab kaphatja meg a jutalmat, amely meg nem osztható. Bármely más jutalmat nyert szindarab nem jön tekintetbe. Első ízben az 1907. évben előadott darabok pályáznak.

Placc-javítás. Humoros jelenet volt e hó 21-én délelőtt a szegedi rendőrbíró hivatali szobájában. Platz Bonifác tankerületi főigazgató ugyananis 21-én távozott el végleg Szegedről. Az állami főreáliskola tanári kara a vasuti állomásig kísérte a távozó főigazgatót. A tanári karban volt Csonka Ferenc is, aki egyben városi vegyész is amellet, hogy a nebulókat oktatja. 22-én délelőtt egy paprika-ügyet tárgyalt a rendőrbíró s ehhez szükséges volt Csonka Ferenc is. A kihágási bíró elküldött az iskolába egy rendőrt, hogy jöjjen el Csonka Ferenc. A Rödér András nem sokára visszament és bakakorából megmaradt tudományát fölhasználva ezt jelentette a bírónak:

— Alássan jelentem, a tanár ur nem gyűhet el, mert az állomásnál van placcot javítani.

A teremben általános nevetés támadt erre. A rendőr haptákba vágta magát és távozott. Odakint olyasfélét mormogott, hogy nem érdemes rendesen se beszélni, mert még azért is kinevetik a szegény embert.

Utazás a föld központja felé. Bjorustjerna hírneves norvég tudós oly biztos adatok birtokába jutott, melyek Verne Gyula »Utazás a föld közepébe« című regényét valószínűvé teszik, ha nem is végig, de legalább az izlandi Hekla nevű vulkán kráterébe való leszállást. Bjorustjerna a helyszínén tanulmányokat tett és arra a meglepő eredményre jutott, hogy legalább kétezer méternyire lehet szállni a föld belsejébe. Számításainál egy pisztoly dörrenésének viszhangját vette alapul. Groszemann nevű szolgáját is rábirta már, hogy ez utjára kísérje el őt, mely összesen öt napot fog igénybe venni. Hegymászó botokkal, kötélhágcsóval, villamos lámpákkal és a szükséges tudományos eszközökkel indulnak utra a vulkán belsejébe. Élelmszerűl az öt napra nem visznek egyebet, mint kétszersültet és valódi Esterházy cognacot, mint oly szert, mely egyaránt táplál és ojtja a szomjuságot. A kráter nyílásánál egy négyezer méter hosszú erős zsinog lesz egy könnyen mozgó hengeren felszavarva, melynek egyik végét magukkal viszik a mélybe és mely a merész utasokat visszavezeti majd a tűzhányó hegy sötét kráteréből a föld felszínére.

Ellopott családi ékszerek. Mohácsról jelenti tudositónk: Az elmúlt napokban vakmerő ékszerrablás történt Mohácson. A Kosuth Lajos-utcában lakik Jagics József, volt nemzeti-párti képviselő. Jagics a napokban Pécssett időzött, ahonnan a mult hét végén tért vissza. A legnagyobb rémületére ekkor a felesége azt vette észre, hogy abból a fiókból, melyben a családi ékszerek egy részét őrizték, egy 3000 korona értékű ékszer eltűnt. A rendőrség széleskörű nyomozást indított, amelynek eredményét izgatottan várják.

Uj vasut. Zomborból jelentik: e hó 22-én történt meg a zombor—óbecsei helyiérdekű vasut Zombortól Turiáig terjedő 74 klm. hosszú szakaszának műtanrendőri bejárása. A bizottság a helyszínen megvizsgálta a vasutvonalat, a Ferenc-csatornán épült vashidakat, az összes állomási épületeket és a vonal egyéb létesítményeit. A vasut teljesen üzemképes állapotban lévén, a bizottság vezetője azt a közforgalomnak átadta.

Megszűnik a vasárnapi pósta kézbesítés. A kereskedelmi miniszter régi és méltányos kívánságot teljesít most kibocsátott rendeletével, amely szerint a pósta küldeményeknek és utalványoknak házhoz való kézbesítését 1907. január hó 15-étől kezdve vasárnapokon beszünteti. Kivételt képeznek a romlandó áruk, amelyeket kézbesítenek. Ezen rendelet egyrészt a póstásoknak ad méltányos pihenőt, másrészt elősegíti az üzleti élet teljes vasárnapi munkaszünetét.

Mennyi korom hull a fővárosra. Közismert dolog, hogy Budapesten annyi gyár van, hogy a kéményeikből kitóduló füst egészen megrontja a főváros levegőjét. Legutóbb az ipartestületben előadták, hogy Budapestre a gyárkémények füstjéből évente körülbelül 13 ezer mm. korom hull. Oly óriási mennyiség ez, hogy nem lehet csodálkozni, ha senki sem dicséri a főváros levegőjét.

Megfagyott az eresz alatt. Szabadkáról írják: Szomorú véget ért az éj folyamán Vaszilyev István, egy hatvanhárom éves napszámos ember, akit ittassága vitt a halálba. Részegen eltámolygott este a VIII. körü 154. számú házba és valószínűleg azt gondolva, hogy ágyában van, ott az eresz alatt levetkőzött teljesen és mély álomba merült. Mindössze egy rongyos lópokrócot huzott magára. Reggelre teljesen megfagyva találtak a szegény embert. Kiszállították a hullaházba, ahol 26-án reggel felboncolták.

Cigánynak tilos az utazás. A magyar királyi államvasutak igazgatósága különös rendeletet közöl. A svájci szövetségtanács ugyanis elhatározta, hogy a csapatosan utazó vándoreigányok és holmijuk szállítását megtiltja a svájci vasutaknak. A magyar államvasutak igazgatósága ennek folytán utasította az összes állomásokat, hogy a cigányoknak ne adjanak ki Svájcba szóló közvetlen menetjegyet.

KRÓNKA.

Ujév.

Egy-két nap még . . . És szárnya az időnek
Meglendült újra. Söpri szint' a földet.

Aztán nagy ivben a magasba csap,
Meg nem pihen. Egy pillanatra csak!

Egy pillanatra csak! Válladra üt,
És vége! Volt, nincs! Tovatünt.

Az érintésre vállad összerendezzen,
És hátra fordulsz némán, meglepetten,

S a félhomályban látsz magad mögött
Egy hosszú uton jól ismert rögöt.

Sok-sok rögöt. És rajt' imitt-amott,
Még tisztán látod véres lábnyomod?

Itt-ott virág nyil, színes illatos,
De levele könyektől harmatos.

S két mozdulatlan kart feléd mereszt
Mentén az utnak egy-egy fakereszt.

Szempilládat — talán a nagy hideg!
Egyszerre csak könnyel telíti meg.

S a köny legördül csöndben, lassudan,
E könyben im', egy év mulása van.

S hogy megfordulsz, előre nézve újra,
A messze táj homályba van borulva.

Itt is valami ösvény kanyarog,
De összefutnak a körvonalok.

Nem sejtí senki, milyen a világ ott,
Nem látni még keresztet, virágot,

Pirosló vérnek nincs még nyoma ott,
Nincsen szín s nem érezni illatot,

S a bátor ember — zord éjféltör ép —,
A rejtelmes, zimankós utra lép . . .

Fenő.

Segédszerkesztő: Wagner Antal.

NYILT-TÉR

Ezen rovatokban közöltekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A legelőkelőbb orvostanárok által
ajánlott és a kiállításon aranyér-
mekkel és díszoklevelekkel kitüntetett

Eszterházy cognac

mely

a közönség kedvenc itala
mindenütt kapható.

Központi iroda:

Gróf Eszterházy Géza-féle
cognacgyár
Budapest, V. kerület, Nádor-
utca 16.

22298. sz.

kig. 1906.

Hirdetmény.

Baja város tanácsa részéről közhírré tétetik, miszerint a kereskedelemügyi miniszter kivételesen megengedte **folyó hó 23-ára és 30-ára** eső két vasárnapon az ipari és kereskedelmi árusítás, illetőleg adás-vevés déli 12 óráig végezhető legyen.

Baja, 1906 évi december hó 22.

Dr. Hegedűs Aladár,
polgármester.

Két elegánsan butorozott utczai szoba

esetleg teljes ellátással

kiadó.

Árpád-utca 26-ik szám alatt.

Amatőr fényképező gépek
és felszerelések raktára.

Telefon-szám 36.

IFJ. WAGNER ANTAL

KÖNYV-, ZENEMŰS PAPIRKERESKEDÉS

ZONGORA-RAKTÁR

LEGFINOMABB MAGYAR-
GYÁRTÁSÚ LEVÉLPAPIROKOK:

„ADRIA“

„RÁKÓCZI“

„EMKE.“

A VILÁGHIRŰ SMITH PREMIER-
FÉLE AMERIKAI IRÓGÉPEK
KÉPVISELETE.

Pártoljuk a magyar ipart!

Magyarország legnagyobb raktára

GYERMEK -ruhákban
-kötényekben
-fehérneműekben
-harisnyákban

stb — Férfi-, női és gyermek-

DIVAT-ÉRTESÍTŐNKET

kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

Vogel Testvérek, Budapest.

Főüzlet: VI., Andrásy-út 33.

Fiókok: Bécsi-utca 8 és Kerepesi-út 22.

Halász Béla utóda cég

ajánlja dúsan felszerelt raktárát
mindennemű különlegességekben

nemez és selyem kalapokban,

selyem és szövet sapkákban.

Egyedüli elárusítója a követ-
kező legelőkelőbb kalap
gyárosoknak:

Quentzer Testvérek

cs. és k. kamarai szék

Ita I. Heinrich

Pless Vilmo

Pelikan és Gyukits

cs. és kir. udvari kalap-gyárosok,
valamint a világhírű

Albertini E. cégnek.

Hirdetések

felvételnek — a kiadóhivatalban.

**A világ legjobb
IRÓGÉPEI**

az amerikai SMITH—PREMIER-féle, automatikus betütisztító készülékkel és legujabban háromszínű (viola, piros és fekete) festékszalaggal ellátott, tiszta acélból készült írógépek.

Ezen gépek egyedüli elárúsítója Baja város és környékére
IFJ. WAGNER ANTAL
könyvkereskedő, ki készséggel bocsájtja gépeit 2—3 heti próbaidőre az érdeklődők rendelkezésére.

Feltűnő újdonság!

DELICE

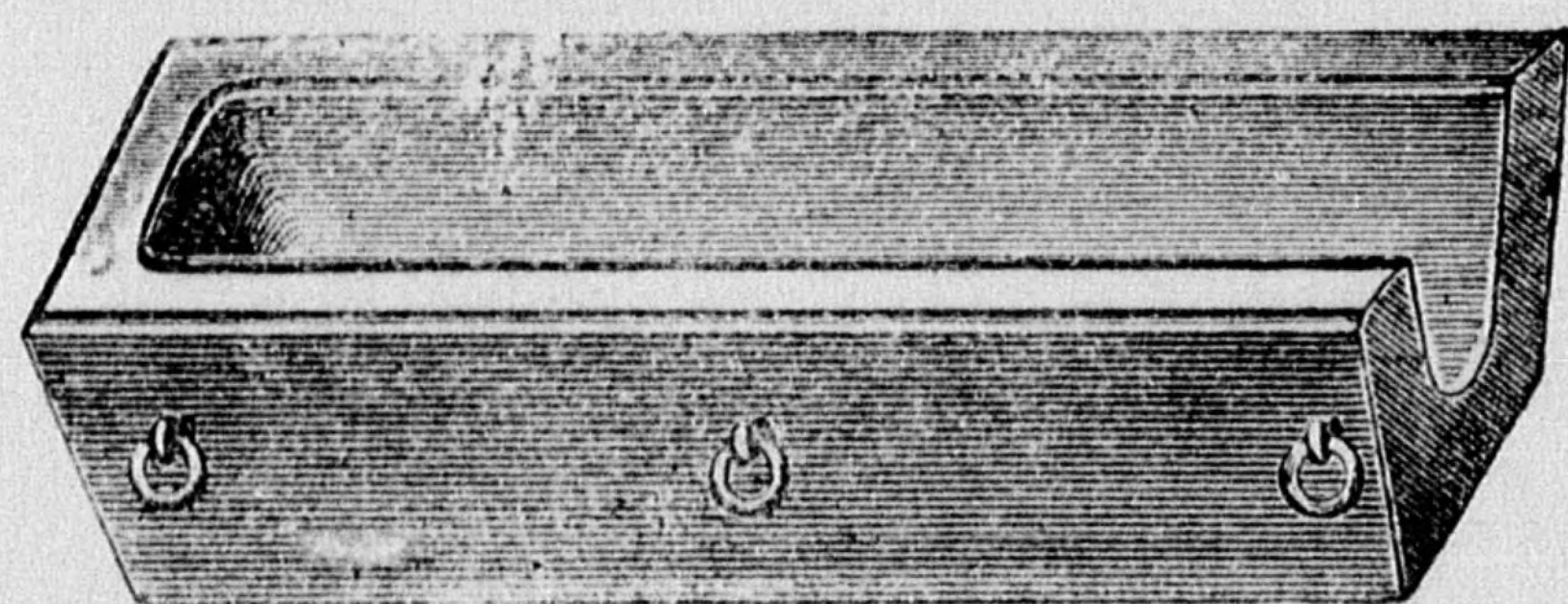
— Minden hirdetés felesleges. —

A dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szihat.

Legjobb valódi francia szivarkapapír és szivarkahüvely kapható az ország minden különlegességi árudájában.

ÖZVEGY SPITZER SIMONNÉ ÉS TÁRSA.

Drótbetétes cementcsővek minden méretben.

Egyszerű és diszes cement- és márvány mozaiklapok.

Lépcsők. Kémény-, oszlop- és kut-fedelelek. I.

Medencék, jászolok, vályuk minden méretben legjobb kivitelben, legolcsóbb áron.

**NAGY
OCCASIO!**

Újévi ajándékoknak

**NAGY
OCCASIO!**

ugy mint minden évben, az idén különösen szives figyelmébe ajánlom a négyéremű közönségnek rak-táromon levő összes árukat „**tetemesen leszállított árak mellett**”, — ugymint férfi-ingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, esőernyők, férfi és uri téli alsóingek és

nadrágok, női Blousok félárban.

Tisztelettel

FISCHER PÁL.

Női fekete és színes Clott alsó szoknyák, galce és szövött keztyűk, férfi kalapok és sapkákat, ugyszintén szörme boákat és karmantyúkat, Brabant, Scungs, Scungs Valubi, Biber, Astrachan Angora és Muflonba, csipkéket és ruhadiszeket, női válfűzőket óriás, nagy választékban, olcsó árakban.

UJ!

UJ!

Megnyilt! Rothschild Zsigmond

FÜSZER-, CSEMEGE-, LISZT- ÉS TERMÉNYKERESKEDÉSE BAJÁN

Fischer Lipót úr házában, Reich Bernát cég átellenében.

Jó áruk, mérsékelt árak.

